

Sygn. akt XII C 144 / 20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Piotr Józwik**

po rozpoznaniu w dniu 05.11.2021 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. F.**

przeciwko (...) **S.A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu mieszkaniowego (...) ze zmienną stopą procentową nr (...) (nr z dnia podpisania (...)) zawartej dnia 18.03.2008 r.;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki **135.625,74 zł** (sto trzydzieści pięć tysięcy sześćset dwadzieścia pięć złotych, siedemdziesiąt cztery grosze) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 121.201,59 zł – od dnia 07.03.2020 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 14.424,15 zł – od dnia 05.08.2021 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powódki **13.467,40 zł** kosztów procesu.

XII C 144 / 20

UZASADNIENIE

Powódka M. F. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. 121.201,59 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19.08.2019 r. do dnia zapłaty; ewentualnie ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu nr (...) (nr z dnia podpisania (...)) zawartej w dniu 18.03.2008 r.; ewentualnie zasądzenie od pozwanego 47.675,52 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19.08.2019 r. do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia § 4 ust. 1 pkt 2, ust. 2 i ust. 3, § 10 ust. 2, § 14 ust. 4 zd. 2, § 16 ust. 1, § 22 ust. 2 pkt 1, 2 lit. b i 3 zd. 2, § 23, § 32 ust. 1, § 33 ust. 1, § 36 ust. 1 i § 39 ust. 2 pkt 1 i 3 części ogólnej umowy kredytu hipotecznego nr (...) nr z dnia podpisania (...)) stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powódki (są bezskuteczne wobec powódki) od chwili zawarcia umowy, a także, że związku z powyższym bezskuteczne są postanowienia § 3 ust. 1, 3 i 4 części szczegółowej umowy; nadto wniosła o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Powódka podała, że w dniu 18.03.2008 r. wraz z ówczesnym małżonkiem M. M. (1) zawarli z (...) S.A. umowę kredytu hipotecznego denominowanego (waloryzowanego) kursem CHF. Kwota kredytu wyrażona została jako 62.296,43 CHF, w tym kwota udzielonego kredytu 59.665,87 CHF, kwota ubezpieczenia kredytobiorcy od ryzyka utraty pracy 2.505,97 CHF oraz kwota prowizji Banku 124,59 CHF. Wypłata kredytu miała nastąpić w złotych polskich. W dniach 15.10.2013 r. i 17.10.2013 r. zawarte zostały: umowa przejęcia długu i umowa zwolnienia z długu, na mocy której z długu został zwolniony M. M. (1), a jedynym kredytobiorcą pozostała powódka. Dnia 31.12.2019 r. na mocy umowy cesji nastąpił przelew wierzytelności przysługującego M. M. (1) w postaci prawa do żądania zwrotu świadczenia nienależnego lub zapłaty odszkodowania.

Powódka podniosła, że jej celem było pozyskanie kredytu w walucie polskiej, a nie we frankach szwajcarskich. W ocenie doradcy nie posiadała zdolności kredytowej na uzyskanie kredytu w polskich złotych. Jednocześnie otrzymała ofertę kredytu waloryzowanego kursem CHF na identyczną kwotę w PLN. W trakcie spotkań i czynności poprzedzających zawarcie umowy nie zostały udzielone szczegółowe i wyczerpujące informacje związane z kredytem.

Łącznie wypłacona w dwóch transzach kwota wyniosła 136.182,19 zł. Kwota kredytu wyrażona w CHF stała się podstawą ustalenia harmonogramu spłat. Kredyt podlegał spłacie w złotych polskich poprzez każdorazowe przeliczenia kwot wyrażonych w harmonogramie przez bieżący kurs sprzedaży CHF obowiązujący w Banku. Od momentu uruchomienia pierwszej transzy, zatem od dnia 14.04.2008 r., do dnia 18.09.2019 r. powódka uiściła na rzecz Banku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych łącznie 135.625,74 zł. Natomiast po odjęciu przedawnionych rat kapitałowo-odsetkowych, tj. w okresie od dnia 02.02.2010 r. do dnia 18.09.2019 r. powódka uiściła na rzecz Banku łącznie 121.201,58 zł.

Zdaniem powódki sporna umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne, przede wszystkim w § 4 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 COU, § 14 ust. 4 zd. 2 COU, § 16 ust. 1 COU, § 22 ust. 2 pkt 1 COU, i dotknięta jest wadami prawnymi powodującymi jej nieważność. Jako takie klauzule powyższe nie wiążą powódki z mocą wsteczną. Usunięcie z treści umowy klauzul waloryzacyjnych skutkuje upadkiem całej umowy.

Wskazane przez powódkę klauzule waloryzacyjne składające się na mechanizm denominacji kredytu w istocie określają główne świadczenia stron. Nie zostały jednak sformułowane w sposób jednoznaczny, co otwiera możliwość uznania ich za niedozwolone.

Kwestionowane postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione z powódką, stanowiąc element wzorca umownego stosowanego masowo w obrocie z konsumentami. Postanowienia te kształtują prawa i obowiązki powódki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jej interesy. Po pierwsze, wiąże się to z nieprecyzyjnym sformułowaniem klauzuli waloryzacji, co pozwalało pozwanemu na dokonywanie jej jednostronnie korzystnej interpretacji. Po drugie, mechanizm podwójnej waloryzacji prowadzi do stosowania w umowie dwóch skrajnych kursów, tj. raz kursu kupna waluty, raz kursu sprzedaży, co zmierza do zapewnienia jak największych zysków dla Banku kosztem powódki. Po trzecie, pozwany dzięki brzmieniu klauzuli miał możliwość kształtowania wysokości zobowiązania kredytowego powódki poprzez ustalanie w sposób dowolny i oderwany od jakichkolwiek obiektywnych czynników kursów kupna i sprzedaży CHF.

Zdaniem powódki, po wyeliminowaniu z umowy abuzywnego mechanizmu denominacji, nie jest możliwe dalsze obowiązywanie umowy kredytu zgodnie z jej pozostałą treścią. Usunięcie tych klauzul prowadzi zatem do upadku (nieważności) całej umowy.

Za bezwzględną nieważnością spornej umowy kredytu przemawiają również inne argumenty. Zgodnie z art. 69 ust. 2 pr. bank. umowa kredytu powinna określać w szczególności kwotę i walutę kredytu. W ocenie powódki umowa nie realizuje wskazanej normy prawnej, gdyż nie określa kwoty kredytu ani należnego do wypłaty ani do spłaty przez kredytobiorcę. Pomimo wskazania w umowie określonej sumy wyrażonej w CHF, należy podkreślić, że suma ta nie stanowi kwoty kredytu, gdyż kredyt nie był kredytem walutowym. W istocie było to kredyt złotowy, w którym zastosowano klauzule waloryzacyjne zmierzające do ustalenia kwoty kredytu do wypłaty i do spłaty w PLN. W chwili

zawarcia umowy strony nie tylko nie określiły, ale nawet nie znały i nie były w stanie obliczyć wysokości kwoty kredytu należnej do wypłaty. Umowa kredytu nie określała również w prawidłowy sposób kwoty kredytu należnego do zwrotu przez konsumenta. Mechanizm denominacji (waloryzacji) został w umowie wykorzystany przez Bank w sposób sprzeczny z głównym celem waloryzacji, jakim jest utrzymanie siły nabywczej świadczeń pieniężnych. Pozwany nalicza wysokość pobieranych odsetek nie od kwoty faktycznie przekazanego kapitału (w PLN), lecz od kwoty podanej w umowie kredytu w CHF. Skutek nieważności wynika również z wadliwego pouczenia powódki przez Bank o ryzyku kursowym. Umowa kredytu narusza zasadę równości stron, zapewniając Bankowi prawo do jej jednostronnego, swobodnego modyfikowania.

Przyjęcie nieważności umowy łączącej strony prowadzi do skutku w postaci nieistnienia stosunku prawnego wykreowanego przez strony na jej podstawie. Skutkiem nieważności umowy kredytu powinno być zasądzenie na rzecz powódki wszystkich kwot, które świadczyła na rzecz Banku w ramach wykonywania nieważnej umowy kredytu, a które nie uległy jeszcze 10-letniemu przedawnieniu, tj. w sumie 121.201,59 zł.

Z kolei ewentualne żądanie zapłaty zostało wyliczone jako różnica pomiędzy ratami spłaconymi na rzecz pozwanego a ratami należnymi przy założeniu przeliczenia wszystkich rat według uśrednionego, ważonego kursu CHF wynoszącego 2,186 (wypłacone 136.182,19 zł : 62.296,43 CHF).

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powódki przedstawione jest na k. 4-22 oraz 135-144 akt sprawy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki kosztów procesu.

Pozwany zakwestionował interes prawny powódki w wytoczeniu powództwa.

Podniósł, że powódka przed zawarciem umowy oświadczyła, że nie skorzystała z oferty kredytu w walucie polskiej i dokonała wyboru kredytu w walucie wymiennej, mając świadomość związanego z tym ryzyka. Powódka od początku miała możliwość spłaty kredytu w CHF. Korzystanie z Tabeli kursowej było wyborem, a nie obowiązkiem powódki. Ponieważ zdecydowała się na spłatę z rachunku ROR prowadzonego w PLN, do przeliczenia znajdował zastosowanie kurs sprzedaży dewiz z Tabeli kursów Banku. W przedstawionym powódce wzorze umowy, a także w samej umowie kredytu wprost wskazano na istnienie dwóch kursów, tj. kursu kupna i kursu sprzedaży. Powódka nie wydawała nigdy żadnych dyspozycji, które stanowiłyby wyraz woli, aby pozwany Bank dokonał wypłaty udzielonego kredytu w walucie kredytu CHF. Po wypłacie kredytu ostateczne saldo kredytu w walucie kredytu wyniosło 62.296,43 CHF, a powódka nie kwestionowała zasad i poprawności przeliczeń kursowych dokonywanych na podstawie umowy kredytu, w tym wysokości salda kredytu wyrażonego w CHF. Decyzja o spłacie kredytu w PLN i zastosowaniu Tabel kursów walut pozwanego została podjęta przez powódkę samodzielnie i poprzedzała ją informacja udzielona przez pracowników Banku o ryzyku związanym z wahaniami kursów walut oraz o konieczności zastosowania

postanowień umowy kredytu dotyczących przeliczenia raty kredytu dokonanej w PLN na CHF.

Pozwany zakwestionował stanowisko powódki co do nieważności umowy kredytu. Wskazał na walutowy charakter umowy. Zaprzeczył, aby sporne postanowienia spełniały przesłanki abuzywności. Negowane przez powódkę klauzule umowne odnoszą się do głównych świadczeń stron, natomiast ich sformułowanie w sposób jednoznaczny (transparentny), prostym i zrozumiałym językiem, wyklucza dopuszczalność ich kontroli po kątem abuzywności. Niezależnie od powyższego skutkiem abuzywności klauzul przeliczeniowych nie jest nieważność umowy ani powstanie kredytu w PLN oprocentowanego według stawki LIBOR dla CHF. Pozwany wskazał na możliwość zastosowania art. 358 kc.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powódki z upływem lat dwóch, jak wynika to z art. 731 kc, ewentualnie z upływem lat trzech, jak wynika z art. 118 kc, jako świadczeń okresowych. Następnie podniósł zarzut zatrzymania kwoty żądanej przez powódkę do czasu, aż zaoferuje ona zwrot świadczenia otrzymanego od pozwanego opiewającego na kwotę 62.296,43 CHF.

Szczegółowe uzasadnienia stanowiska pozwanego przedstawione jest na k. 58-86 oraz 159-171 akt sprawy.

W piśmie procesowym z dnia 27.05.2021 r. (k. 267-) powódka zmieniła żądanie pozwu w ten sposób, że wniosła o:

1. ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy nr (...) (nr z dnia podpisania (...)) z dnia 18.03.2008 r. (stwierdzenie nieważności umowy);

2. zasądzenie od pozwanego 135.625,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 19.08.2019 r. do dnia zapłaty z uwagi na nieważność umowy kredytu,

ewentualnie zasądzenie od pozwanego 47.675,52 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19.08.2019 r. do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia § 4 ust. 1 pkt 2, ust. 2 i ust. 3, § 10 ust. 2, § 14 ust. 4 zd. 2, § 16 ust. 1, § 22 ust. 2 pkt 1, 2 lit. b i 3 zd. 2, § 23, § 32 ust. 1, § 33 ust. 1, § 36 ust. 1 i § 39 ust. 2 pkt 1 i 3 części ogólnej umowy kredytu hipotecznego nr (...) nr z dnia podpisania (...)) stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powódki (są bezskuteczne wobec powódki) od chwili zawarcia umowy, a także, że związku z powyższym bezskuteczne są postanowienia § 3 ust. 1, 3 i 4 części szczegółowej umowy.

Powódka podniosła, że przyjęcie nieważności umowy łączącej strony prowadzi do skutku w postaci nieistnienia stosunku prawnego wykreowanego przez strony na jej podstawie. Stwierdzenie nieważności umowy kredytu rozstrzygnie w sposób definitywny o braku obowiązku powódki spełniania na rzecz Banku jakichkolwiek świadczeń z tytułu nieważnej umowy w przyszłości.

Powódka wskazała, że dochodzi zwrotu wszystkich kwot uiszczonych na rzecz Banku na podstawie nieważnej umowy kredytu bez jakichkolwiek ograniczeń czasowych, w szczególności z pominięciem mogącego wchodzić w rachubę 10-letniego przedawnienia.

W piśmie procesowym z dnia 11.08.2021 r. (k. 303-305) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, także w zmodyfikowanym zakresie.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Małżonkowie M. M. (2) i M. M. (1) zamierzali zakupić mieszkanie. Zwrócili się w tej sprawie do (...) S.A., który prowadził rachunek bankowy powódki. Po sprawdzeniu dochodów zostali poinformowani o braku zdolności kredytowej do uzyskania kredytu w PLN. Pracownik Banku zaproponował kredyt w CHF. Zapewniał, że jest to stabilna waluta. Małżonkowie M. byli zainteresowani uzyskaniem sumy w PLN. Nie zostali poinformowani o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF. Raty kredytu miały być pobierane automatycznie z rachunku prowadzonego w PLN. Pracownik Banku nie omówił zasad tworzenia tabel kursowych Banku.

W dniu 11.01.2008 r. M. M. (2) i M. M. (1) złożyli w (...) S.A. w W. Oddziale (...) w T. na formularzu Banku wnioski o udzielenie kredytu mieszkaniowej (...) o następujących parametrach:

- kwota kredytu przeznaczona na finansowanie inwestycji – 130.000 zł,

- kwota ubezpieczenia z tytułu utraty pracy – 5.460,00 zł,

- kwota prowizji za udzielenie kredytu – 271,46 zł,

tj. łącznie 135.731,46 zł,

- wnioskowana waluta kredytu – CHF,

- kurs kupna waluty z dnia przyjęcia wniosku – 2,1788,

- wnioskowana kwota kredytu w walucie wymiennej – 62.296,43 zł,

- cel – nabycie lokalu mieszkalnego w T. przy ul. (...),
- cena zakupu – 250.150 zł,
- uruchomienie w transzach do dnia 30.12.2008 r.,
- okres kredytowania – 25 lat,
- spłata w ratach równych (annuitetowych),
- stopa procentowa zmienna.

Wniosek przyjęła pracownik Banku A. B..

W formularzu wniosku zawarte zostały oświadczenia, że:

1. kredytobiorcy nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez (...)

SA oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganych w walucie wymiennej polegającego na tym, iż:

a) w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty, jak i kwota zadłużenia,

b) w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA),

c) w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA);

2) kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty;

3) kredytobiorcy poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych;

4) kredytobiorcy zostali poinformowani, iż w przypadku kredytu udzielanego w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut obcych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA).

/ dowód: wniosek o kredyt – k. 90-95; zeznania powódki M. F. – e-protokół z dnia

13.11.2020 r. 00:34:12-00:58:59 k. 212-215 /

W dniu 18.03.2008 r. (...) S.A. w W. Oddział (...) w T. jako kredytodawca oraz M. M. (1) i M. M. (2) jako kredytobiorcy zawarli umowę kredytu mieszkaniowego (...) ze zmienną stopą procentową nr (...) (spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie wymiennej).

Umowa składała się z części szczegółowej (CSU) i części ogólnej (COU), które w sposób łączny określały strony, przedmiot umowy oraz prawa i obowiązki stron (§ 1 ust. 2 i 3).

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 62.296,43 CHF (§ 1 ust. 1, § 2 CSU) z przeznaczeniem na:

- potrzeby własne, tj. nabycie lokalu mieszkalnego przy ul. (...), na 2 piętrze, oznaczonego w projekcie nrem (...),
- ubezpieczenie kredytobiorców od ryzyka utraty pracy, całkowitej niezdolności do pracy i pobytu w szpitalu oraz prowizję za udzielenie kredytu,

na okres 290 miesięcy, tj. do dnia 02.03.2033 r.

Szacunkowy całkowity koszt kredytu wynosił 99.487,01 zł (§ 3 CSU), w tym:

- prowizja za udzielenie kredytu – 0,20 % kwoty kredytu, tj. 124,59 CHF,
- odsetki – 42.331,35 CHF.

Docelowe zabezpieczenie kredytu stanowiły (§ 4 CSU):

- 1) hipoteka umowna zwykła na lokalu przy ul. (...) w T., na (...) piętrze, oznaczonym w projekcie nrem (...) – 62.296,43 CHF – na zabezpieczenie wierzytelności kapitałowej,
- 2) hipoteka umowna kaucyjna – 17.443 CHF – na zabezpieczenie wierzytelności odsetkowej;
- 3) przelew wierzytelności pieniężnej z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych;
- 4) weksel własny in blanco z klauzulą bez protestu z deklaracją wekslową.

Całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do dnia 17.01.2009 r. w transzach (§ 6 CSU).

Kredytobiorcy oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku (§ 11 ust. 2 CSU):

- a) zmiany kursów waluty polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu,
  - c) stopy procentowej polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej,
- oraz że ponoszą te ryzyka.

Według ogólnych postanowień umowy (§ 1 COU):

- stawka referencyjna oznaczała LIBOR dla franka szwajcarskiego dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych – LIBOR 3M;
- Tabela kursów oznaczała tabelę kursów (...) SA obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępną w (...) S.A. oraz na stronie internetowej (...) S.A.

Kredyt był wypłacany (§ 4 ust. 1 COU):

- 1) w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego,
- 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju.

W drugim przypadku stosowany był kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§ 4 ust. 2 COU).

Kredyt oprocentowany był wg zmiennej stopy procentowej, której wysokość ustalana była w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej jako suma stawki referencyjnej i stałej marży (§ 6 ust. 1 COU).

Dla celów ustalenia stawki referencyjnej Bank posługiwał się stawką LIBOR lub EURIBOR (§ 7 ust. 1 COU).

W dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 2,8067 p.p., marża 1,71 p.p., a

oprocentowanie kredytu 4,5167 p.p. w stosunku rocznym (§ 2 CSU).

Bank miał zawiadamiać kredytobiorców w formie pisemnej o każdej zmianie wysokości oprocentowania (§ 9 ust. 1 COU).

Kredytobiorcy mieli spłacać zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek w wysokości podanej w

zawiadomieniu o wysokości spłaty do dnia 02.03.2033 r. w ratach annuitetowych, dnia drugiego każdego miesiąca (§ 7 CSU).

Spłata zadłużenia miała następować w drodze potrącania z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorców (§ 21 ust. 1 COU).

Kredytobiorcy zobowiązani byli do zapewnienia na tym rachunku środków pieniężnych w wysokości co najmniej równej racie spłaty kredytu (§ 22 ust. 1 COU).

Potrącanie środków z rachunku w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, według obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności kursu sprzedaży dla dewiz według aktualnej Tabeli kursów (§ 22 ust. 2 COU).

Bank miał wysłać kredytobiorcom raz na trzy miesiące zawiadomienie o wysokości należnych spłat na co najmniej 10 dni przed terminem spłaty (§ 23 COU).

Na podstawie aneksu nr (...) z dnia 22.07.2009 r. umowa kredytu otrzymała nr (...).

/ dowód: umowa kredytu z dnia 18.03.2008 r. z załącznikami – k. 26-33; aneks nr (...) – k. 34 /

W dniu 14.04.2008 r. małżonkowie M. złożyli dyspozycję wypłaty kwoty 30.416,54 CHF, która to kwota z uwagi na zmianę kursu została zmieniona na 31.018,19 CHF.

W dniu 15.10.2008 r. małżonkowie M. złożyli dyspozycję wypłaty kwoty 31.278,24 CHF.

/ dowód: dyspozycje wypłaty – k. 125-127 /

Środki z kredytu udzielonego małżonkom M. zostały wypłacone w transzach:

- I transza – 14.04.2008 r.:

- prowizja za udzielenie kredytu – 124,59 CHF,

- 2.505,97 CHF, co stanowiło równowartość 5.299,88 PLN, kurs przeliczenia 2,1149,

- 28.387,63 CHF, co stanowiło równowartość 60.037,00 PLN, kurs przeliczenia 2,1149,

- II transza – 16.10.2008 r. – 31.278,24 CHF, co stanowiło równowartość 70.569,97 PLN, kurs przeliczenia 2,2562.

Środki z obu transz (poza prowizją) zostały wypłacone na rzecz dewelopera.

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. z dnia 18.09.2019 r. – k. 41-44; zeznania powódki M.

F. – e-protokół z dnia 13.11.2020 r. 00:34:12-00:58:59 k. 212-215 /

W dniu 17.10.2013 r. strony umowy kredytu nr(...) zawarły umowę o zwolnienie z długu.

(...) S.A. wyraził zgodę na zwolnienie M. M. (1) z długu z tytułu umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 18.03.2008 r.

W dniu 17.10.2013 r. strony umowy kredytu zawarły aneks nr (...), w którym zmieniły oznaczenie stron tej umowy.

W dniu 15.10.2015 r. strony umowy kredytu nr (...) zawarły umowę o przejęcie długu.

M. M. (2) jako przejemca przejęła dług M. M. (1), który został zwolniony z długu. Oświadczyła, że uznaje wierzytelność wynikającą z umowy kredytu nr (...) w kwocie 47.620,43 CHF, z tego zaangażowanie 46.658,08 CHF, odsetki, koszty 962,35 CHF.

/ dowód: umowa o przejęcie długu z dnia 15.10.2015 r. – k. 35; umowa o zwolnienie z długu z dnia

17.10.2013 r. – k. 36; aneks nr (...) z dnia 17.10.2013 r. – k. 37; wniosek z dnia 01.10.2013

r. – k. 105-109 /

W dniu 12.09.2013 r. M. M. (2) wystąpiła do Banku o zgodę na nadpłatę kredytu i po jej uzyskaniu w dniu 13.09.2013 r. wpłaciła 10.000 zł.

W dniu 01.10.2013 r. M. M. (2) wystąpiła do Banku o zgodę na nadpłatę kredytu i po jej uzyskaniu w dniu wpłaciła 5.000 zł.

W dniu 07.10.2013 r. M. M. (2) wystąpiła do Banku o zgodę na nadpłatę kredytu i po jej uzyskaniu w dniu 08.10.2013 r. wpłaciła 5.000 zł.

/ dowód: wniosek z dnia 12.09.2013 r. – k. 102; wniosek z dnia 01.10.2013 r. – k. 103; wniosek z

dnia 07.10.2013 r. – k. 104 /

W dniu 07.11.2015 r. J. F. i M. M. (2) zawarli związek małżeński. Powódka zmieniła nazwisko na F..

/ dowód: odpis aktu małżeństwa nr (...) – k. 145 /

W dniu 31.12.2019 r. M. M. (1) jako cedent i M. F. jako cesjonariusz zawarli umowę cesji.

Cedent przeniósł na cesjonariusza wierzytelność wobec (...) S.A. w W. o zwrot

świadczenia nienależnego lub zapłatę odszkodowania powstałego w związku ze spłatą kredytu wynikającego z umowy nr (...) (nr z dnia podpisania: (...)) zawartej dnia 18.03.2008 r. wskutek znajdujących się w tej umowie niedozwolonych klauzul umownych w postaci klauzul waloryzacyjnych (indeksacyjnych) lub innych wad prawnych, w tym powodujących nieważność tej umowy.

/ dowód: umowa cesji z dnia 31.12.2019 r. – k. 38 /

W okresie od dnia 02.05.2008 r. do dnia kredytobiorcy spłacili:

- 32.668,46 PLN odsetek, co miało stanowić równowartość 10.047,84 CHF,

- 102.957,28 PLN kapitału, co miało stanowić równowartość 28.769,93 CHF,

tj. łącznie 135.625,74 zł.

/ dowód: zaświadczenie (...) S.A. z dnia 18.09.2019 r. – k. 41-44; opinia biegłego z zakresu

bankowości i finansów T. K. z dnia 10.04.2021 r. oraz z dnia

25.07.2021 r. – k. 234-259 i 299-302 /

Pismem z dnia 18.07.2019 r. powódka skierowała do pozwanego reklamację dotyczącą umowy kredytu nr (...) z dnia 18.03.2008 r., w której zarzuciła, że umowa zawiera niedozwolone postanowienia dotyczące przeliczeń walutowych, wskutek czego doszło do nadpłaty kredytu stanowiącej świadczenie nienależne. Wniosła o zwrot dokonanej nadpłaty oraz unieważnienie istniejących zapisów ze stosownymi skutkami na przyszłość.

/ dowód: reklamacja z dnia 18.07.2019 r. – k. 47-48 /

Pismem z dnia 06.08.2019 r. pozwany odpowiedział na reklamację, otrzymaną dnia 23.07.2019 r. Wskazał, że umowa jest realizowana w sposób prawidłowy i nie widzi podstaw do uwzględnienia zgłoszonych w piśmie roszczeń.

/ dowód: pismo (...) S.A. z dnia 06.08.2019 r. – k. 49-50 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie prawie w całości.

Powódka dochodzi ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu, jako znajdującego źródło w nieważnej umowie oraz zwrotu świadczeń spełnionych w wykonaniu tej umowy jako

świadczeń nienależnych.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powódki. Świadek A. Ł. nie uczestniczył osobiście w przygotowaniu umowy kredytu zawartej przez małżonków M., przedstawił jedynie ogólne reguły stosowane przy zawieraniu umów kredytu w pozwanym Banku.

Dla rozstrzygnięcia tej sprawy całkowicie pozbawione znaczenia były takie okoliczności, czy stosowane przez pozwanego kursy CHF miały charakter rynkowy, czy ustalane były jak w innych bankach, czy jest uzasadnienie dla kredytu w PLN ze stawką LIBOR, co skutkowało pominięciem dowodu z opinii biegłego w tym zakresie (k. 60). Zastrzeżenie w umowie kredytu kursów kupna i sprzedaży ustalanych przez Bank było wadliwe z uwagi na brak indywidualnego uzgodnienia sposobu ustalenia tychże kursów oraz zastosowanie wadliwego mechanizmu tzw. spreadu. Natomiast ekonomiczne uzasadnienie stosowania jakichkolwiek parametrów kredytu nie ma przełożenia na ocenę konkretnego stosunku prawnego łączącego konkretne strony.

Powódka podniosła, że spełniła świadczenie nienależne w wykonaniu umowy nieważnej jako zawierającej niedozwolone klauzule umowne. To stanowisko należy uznać usprawiedliwione.

Ocena ważności umowy z dnia 22.08.2008 r. wymaga odniesienia się do ogólnych reguł stosunku kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Natomiast według art. 69 ust. 2 pr. bank. umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

1) strony umowy;

2) kwotę i walutę kredytu;

3) cel, na który kredyt został udzielony;

4) zasady i termin spłaty kredytu;

4a) w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu;

5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany;

6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu;

7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu;

8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych;

9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje;

10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Ponadto stosownie do art. 69 ust. 3 pr. bank. w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie; w tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Prawo bankowe nie definiuje pojęć kredytu indeksowanego i kredytu denominowanego. Charakter tych umów wykształcił się w praktyce obrotu. Kredyt denominowany oznacza kredyt wyrażony w walucie obcej (w tym wypadku CHF), którego wartość podlega przeliczeniu na złote polskie według kursu z dnia wydania decyzji kredytowej, z dnia zawarcia umowy, z dnia wypłaty (uruchomienia) kredytu albo z innej jeszcze daty; wartość wyrażona w walucie obcej stanowi podstawę do ustalenia wysokości rat spłaty kredytu wskazywanych w harmonogramach płatności, które to raty z kolei każdorazowo podlegają przeliczeniu na złote polskie według kursu z dnia płatności raty, z dnia poprzedzającego dzień płatności raty albo z innej jeszcze daty.

Regulacje dotyczące kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984 – tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Łącząca strony umowa kredytu z dnia 18.03.2008 r. nie jest nieważna tylko dlatego, że jej przedmiotem jest kredyt denominowany do CHF. Natomiast można dopatrzeć się wadliwości tej umowy z uwagi na wadliwość jej konkretnych postanowień.

Jak wynika z art. 69 ust. 1 pr. bank., essentialia negotii umowy kredytu stanowią: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi odrębny typ umowy nazwanej. Jest to umowa konsensualna, dwustronnie zobowiązująca, odpłatna. Istotą kredytu jest oddanie środków

pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy (co odróżnia kredyt od pożyczki pieniężnej polegającej na przeniesieniu środków pieniężnych na własność) oraz konieczność określenia celu umowy (w przypadku pożyczki wobec przeniesienia własności cel nie ma znaczenia).

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej i odwrotnie można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądz, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądz (walutę) niż pieniądz polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Odnoszenie kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymagałaby jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF lub w CHF na PLN powinno zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

W umowie kredytu z dnia 18.03.2008 r. suma kredytu została oznaczona jako 62.296,43 CHF. We wniosku kredytowym z dnia 11.01.2008 r. kredytobiorcy wystąpili o udzielenie im kredytu w kwocie 130.000 zł. Przeliczenie tej kwoty na CHF zostało dokonane przez pracownika Banku (s. 2 wniosku – k. 90v – nagłówek „(wypełnia Oddział – kurs, kwota w walucie)”) według kursu kupna z dnia złożenia wniosku.

W umowie kredytu nie został opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto, zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Zakładając przeliczenie według średniego kursu NBP, kwota kredytu wyrażona w CHF – służąca pokryciu założonego celu kredytowania, tj. sfinansowania zakupu lokalu mieszkalnego, powinna wynosić:

- według kursu z dnia zawarcia umowy – 18.03.2008 r. – $130.000 \text{ PLN} : 2,2727 = 57.200,69 \text{ CHF}$, a wraz z prowizjami $135.731,46 \text{ PLN} : 2,2727 = 59.722,56 \text{ CHF}$;

- według kursu z dnia uruchomienia kredytu:

- 14.04.2008 r. – $65.600,38 \text{ PLN} / 2,1700 = 30.230,59 \text{ CHF}$,

- 16.10.2008 r. – $70.569,97 \text{ PLN} / 2,3190 = 30.431,21 \text{ CHF}$,

czyli łącznie 60.661,80 CHF.

Stosując swoje kursy kupna – niższe od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie denominacji o ok. 1.500 - 3.000 CHF.

Wbrew stanowisku pozwanego nie można spornej umowy kwalifikować jako umowy kredytu walutowego. Wszystkie operacje dokonywane były w PLN, zarówno na etapie wypłaty kredytu, jak i na etapie spłaty rat. Kredyt w walucie polskiej denominowany lub indeksowany w innej walucie niż polska, jest kredytem w złotych; kredyt denominowany to kredyt udzielony w walucie polskiej, zaś rozliczany w walucie obcej (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26.02.2020 r., I ACa 422/19, dotyczącego tego samego typu kredytu (...)). Decydujące znaczenie winno mieć zatem ustalenie sumy kredytu w PLN, a nie w CHF.

O ile suma w PLN może zostać uznana objętą porozumieniem stron, to wskazanie sumy kredytu wyłącznie w CHF, bez sprecyzowania, jaka jest suma w PLN na etapie umowy kredytu, należy uznać za nieobjęte tymże porozumieniem i pochodzące wyłącznie od Banku. Określenie sumy kredytu w CHF stanowi natomiast podstawę ustalenia wysokości rat wyrażonych nominalnie, w kolejnych harmonogramach jedynie w walucie CHF. Oznacza to, że określenie zasadniczego zobowiązania kredytobiorcy pochodziło wyłącznie od drugiej strony umowy, co jest niedopuszczalne. Tym samym umowa wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś może uzasadniać stwierdzenie nieważności tej umowy.

Celem umowy było sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego od dewelopera, czyli wykonanie rozliczenia pomiędzy kredytobiorcami a osobą trzecią, niewątpliwie mającego charakter złotowy. Pozwany nie wykazał ani nie próbował wykazać, aby kredytobiorcy zobowiązani byli do świadczenia na rzecz dewelopera w CHF.

Pozwany nie wyjaśnił, dlaczego suma kredytu w CHF wskazana w umowie nie została przeliczona według kursu z dnia zawarcia umowy, tylko stanowiła następstwo przeliczenia dokonanego przy złożeniu wniosku kredytowego.

Postanowienia umowy kredytu dotyczące mechanizmu denominacji nie zostały indywidualnie uzgodnione, przeciwnie pochodzą z wzorca opracowanego przez Bank. Bank nie wykazał przy tym, aby przesłał kredytobiorcom projekt umowy w celu wprowadzenia swoich uwag i propozycji, co mogłoby wskazywać na indywidualne uzgodnienie jej postanowień. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest przy tym tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

Nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu walutowego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej oraz wydaniu decyzji kredytowej wnioskującemu przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonałby on wyboru.

Małżonkowie M. złożyli jeden wniosek dotyczący kredytu denominowanego. Jak wynika z zeznań powódki, otrzymała ona informację o braku zdolności kredytowej w PLN, czyli nie mogła otrzymać oferty takiego kredytu.

Nie może też mieć decydującego znaczenia podpisanie przez kredytobiorców – na formularzu Banku – oświadczenia o ryzyku walutowym i ryzyku zmiany stopy procentowej, a także oświadczenia o wyborze oferty kredytu denominowanego. Sama możliwość samej zmiany kursu waluty jest oczywista, natomiast kredytobiorcy nie wyrazili swobodnie zgody na stosowanie kursów ustalanych przez Bank. Nie można przyjąć, że ryzyko kursowe, immanentnie związane z istotą tego kredytu zostało kredytobiorcom jednoznacznie, precyzyjnie i wyczerpująco przedstawione.

Przeliczenie kredytu najpierw według niższego kursu kupna, następnie według wyższego kursu sprzedaży, powoduje, że już w chwili wypłaty kredytu kredytobiorca miałby spłacić znacznie wyższą sumę od otrzymanej. Stanowi to istotne zaburzenie równowagi kontraktowej na skutek zastosowania niedozwolonych postanowień umownych.

Następnie należy zwrócić uwagę, że według zestawienia Banku kredytobiorcy spłacili w latach 2008-2019:

- w PLN, czyli według rzeczywistej spłaty 135.625,74 zł, a zatem całość pierwotnie wypłaconej sumy,
- w CHF – 38.817,77 CHF, czyli jedynie 62,31 % nominalnej kwoty kredytu.

To zestawienie wskazuje, że zastosowanie podwójnego przeliczania na etapie wypłaty kredytu oraz na etapie jego spłaty według różnych kursów doprowadziło do zawyżenia salda kredytu i zaburzenia równowagi kontraktowej. Wymiar już dokonanej spłaty w obu walutach powinien być zbliżony, tymczasem ww. różnica jest wyraźna i to na niekorzyść kredytobiorcy.

Małżonkowie M. nie otrzymali informacji zawierających bliższe dane, kalkulacji oraz prognoz, odpowiednio zindywidualizowanych i rozłożonych w czasie. Tym samym pozwany Bank nie określił w sposób precyzyjny, kompleksowy i jednoznaczny, na czym polega kwestionowany mechanizm przeliczeniowy oraz związane z nim ryzyko. Bank nie przeprowadził w tym zakresie rzetelnej symulacji. Nie wykonał więc obowiązku informacyjnego w sposób ponadstandardowy (zgodnie z oczekiwaną od niego jako podmiotu profesjonalnego podwyższoną starannością z art. 355 § 2 k.c.), dający kredytobiorcom pełne rozeznanie co do istoty transakcji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). Wymóg informacyjny musi zostać wykonany w sposób umożliwiający przeciętnemu konsumentowi uzyskanie wiadomości o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, oraz pozwalający na oszacowanie istotnych konsekwencji warunku umownego dotyczącego denominacji dla przyszłych zobowiązań finansowych związanych ze spłatą kredytu (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14.03.2019 r., C-118/17). Nie ma przy tym znaczenia odebranie oświadczenia o standardowej treści, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz są tego ryzyka świadomi. Co więcej oświadczenie takie mogłoby zostać odebrane dopiero po zapoznaniu się z treścią samej umowy, a nie na etapie złożenia wniosku kredytowego.

Umowa kredytu z dnia 18.03.2008 r. nie zawiera przy tym żadnego mechanizmu chroniącego kredytobiorcę przed niekontrolowanymi zmianami kursów, wykraczającymi poza standardowe, rynkowe fluktuacje, prowadzącymi do zawyżenia spłaty kredytu, czyli istotnego pogorszenia sytuacji kredytobiorców w okresie kredytowania. Oznacza to, że ryzyko kursowe po stronie kredytobiorców ma nieograniczony charakter. Stan taki jest w sposób wręcz oczywiście sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzule przeliczeniowe dotyczą głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18).

Kontrola klauzuli dotyczącej głównego świadczenia stron z punktu widzenia art. 385¹ k.c. możliwa jest, gdy kwestionowana klauzula nie została sformułowana w sposób jednoznaczny. Sytuacja taka zachodzi w rozpoznawanej sprawie, jako że na podstawie postanowień umowy kredytu kredytobiorcy nie byli w stanie oszacować kwoty, jaką mieli obowiązek w przyszłości świadczyć tytułem spłaty kredytu, a zasady przewalutowania określał jednostronnie Bank.

Przedmiotem zobowiązania kredytobiorców nie był zwrot sumy 62.296,43 CHF (której przecież nie otrzymali), tylko jej równowartości w PLN i to według nieprawidłowego kursu sprzedaży. Z kolei wskazana we wniosku kredytowym kwota 130.000 PLN wraz z prowizjami i opłatami nie została wskazana w samej umowie kredytu, zatem również nie wyznacza umówionego zobowiązania kredytobiorców. Suma 62.296,43 CHF nie była też świadczeniem Banku Wobec istnienia takich rozbieżności i braku jednoznaczności postanowień umowy dotyczących głównych świadczeń stron stosownie do art. 385¹ § 1 i 2 kc postanowienia te podlegają pominięciu, co musi prowadzić jednak do upadku całej umowy. To zaś uzasadnia stwierdzenie jej nieważności.

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu denominowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powódkę postanowieniami umowy kredytu. W szczególności nieważność umów kredytu typu (...) została stwierdzona m.in. wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Białymstoku: z dnia 17.09.2021 r., I ACa 518/20; z dnia 10.09.2021 r., I ACa 824/20; z dnia 11.09.2020 r., I ACa 225/20; z dnia 19.09.2019 r., I ACa 448/19;
- Sądu Apelacyjnego w Gdańsku: z dnia 19.11.2021 r., I ACa 498/21; z dnia 13.10.2021 r., V ACa 625/20; z dnia 14.01.2021 r., V ACa 551/20;
- Sądu Apelacyjnego w Katowicach: z dnia 14.10.2020 r., I ACa 1089/18; z dnia 14.08.2020 r., I ACa 865/18;
- Sądu Apelacyjnego w Łodzi: z dnia 28.10.2021 r., I ACa 1337/20; z dnia 19.01.2021 r., I ACa 1462/18;
- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 28.10.2021 r., I ACa 427/21; z dnia 30.09.2021 r., I ACa 380/21; z dnia 04.08.2020 r., I ACa 1124/17.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powódki co do nieważności umowy kredytu (...) ze zmienną stopą procentową nr (...) (nr z dnia podpisania (...)) zawartej dnia 18.03.2008 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189

kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu została zawarta na okres od 18.03.2008 r. do dnia 02.03.2033 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powódki wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wskutek nieważności umowy kredytu zwalnia powódkę z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

Uzasadnione jest skonstruowanie roszczenia jako ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu (trafnie odwołała się powódka do stanowiska Sądu Najwyższego zaprezentowanego w wyroku z dnia 06.11.2015 r., II CSK 56/15), albowiem kredyt długoterminowy jest stosunkiem prawnym o charakterze trwałym (ciągłym), niekonsumującym się jednorazowo przez samo zawarcie umowy.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieistnienia stosunku kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powódkę interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie nieważności umowy stanowiącej źródło tegoż stosunku prawnego w postaci jej sprzeczności z prawem (art. 58 § 1 kc).

Sąd ustalił zatem (pkt I wyroku), że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu mieszkaniowego (...) ze zmienną stopą procentową nr (...) (nr z dnia podpisania (...)) zawartej dnia 18.03.2008 r.

Ponieważ powódka dość konsekwentnie wskazywała na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące jej jako konsumentowi poszukującemu ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie K. i J. D. c/a R. (...) z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne.

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powódka może domagać się zwrotu świadczenia nienależnie spełnionego w wykonaniu tejże umowy, tj. zwrotu sumy przekazanej pozwanemu Banku w całym dotychczasowym okresie kredytowania, tj. sumy 135.625,74 zł.

Za nietrafny należy uznać zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powódka mogła najwcześniejszo skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły

się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwych wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawnienia roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z dnia 09.07.2020 r., C-698/18 i C-699/18; z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześć- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego. Całkowicie chybione było odwołanie się pozwanego do art. 731 kc regulującego przedawnienie roszczeń z umowy rachunku bankowego.

Nietrafny był również zarzut zatrzymania.

Po pierwsze, stosownie do uregulowania zawartego w art. 496 i 497 kc prawo zatrzymania powstaje m.in. w przypadku nieważności umowy wzajemnej, kiedy to każda ze stron zobowiązana jest do zwrotu otrzymanego świadczenia drugiej. Tymczasem umowa kredytu nie jest umową wzajemną w rozumieniu art. 496 kc i 497 kc. Jest to umowa dwustronnie zobowiązująca i odpłatna, ale świadczenie kredytobiorcy nie jest ekwiwalentem świadczenia kredytodawcy, jak cena sprzedaży czy wynagrodzenie za wykonanie usługi. Kredytobiorca zwraca otrzymane do jego dyspozycji środki pieniężne, nie zaś spełnia w zamian za nie innego rodzaju świadczenie. W sprawach o zwrot świadczenia z kredytu nie znajduje zastosowania prawo zatrzymania przewidziane w przywołanych przepisach (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 20.10.2021 r., I ACa 155/21; z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18).

Po drugie, oświadczenie pozwanego o skorzystaniu z prawa zatrzymania ma charakter warunkowy, a nadto zostało skierowane wyłącznie do pełnomocnika powódki, zamiast do niej osobiście, co czyni jej bezskutecznym, jako że procesowe umocowanie pełnomocnika powódki nie obejmuje przyjmowania w jej imieniu oświadczeń materialnoprawnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.01.2020 r., I ACa 1205/18).

Po trzecie, pozwany nie może powołać się na zatrzymanie do czasu zaoferowania przez powódkę zapłaty 62.296,43 CHF, jako że takiego świadczenia na jej rzecz nie spełnił (wyplacił wyłącznie środki w PLN).

Zasądzeniu na rzecz powódki podlega zatem należność główna w kwocie 135.625,74 zł.

Jeżeli chodzi o odsetki za opóźnienie, należy przypomnieć, że zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Powódka nie wezwała skutecznie pozwanego do zapłaty przed wytoczeniem powództwa. Złożyła wprawdzie reklamację, w której jednak nie została wskazana kwota żądana tytułem zwrotu świadczenia nienależnego. W takiej sytuacji za skuteczne wezwanie do zapłaty należy uznać:

- co do pierwotnie żądanej kwoty 121.201,59 zł – doręczenie odpisu pozwu (21.02.2020 r. – k. 57), czyli pozwany pozostaje w opóźnieniu od dnia 07.03.2020 r.,

- co do rozszerzonego żądania – 14.424,15 zł różnicy pomiędzy kwotą ostatecznie dochodzoną a kwotą pierwotnego żądania – doręczenie pisma zmieniającego powództwo (21.07.2021 r. – k. 298), czyli pozwany pozostaje w opóźnieniu od dnia 05.08.2021 r.

W pozostałym zakresie powództwo jako nieusprawiedliwione podlegało oddaleniu.

Na podstawie art. 98 kpc powódce jako wygrywającej sprawę przysługuje zwrot kosztów procesu obejmujących: opłatę sądową od pozwu – 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 1.800 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wydatkowaną zaliczkę na koszty opinii biegłego – 1.650, 40 zł, tj. łącznie 13.467,40 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.